

Kształtowanie się spółki akcyjnej a doświadczenia polskie

Przejdź do produktu na www.ksiegarnia.beck.pl

Wstęp

Spółka akcyjna – a raczej jej prototyp w postaci kompanii handlowej – pojawiła się na ziemiach polskich już w 2. poł. XVIII w., gdy – w epoce stanisławowskiej, po dzieśiątkach lat zapóźnienia – próbowano, obok reform politycznych i prawnych, podjąć także reformy gospodarcze, czego wyrazem była wzrastająca do 300 liczba manufaktur, z których takie jak Kompania Manufaktur Wełnianych czy Kompania dla otwarcia Gór Olkuskich, weszły na stałe do historii polskiego przemysłu. Mimo wojen, zawirowań politycznych i społecznych, powstań i ekonomicznego zacołania, spółka akcyjna już od początków XIX w. na dobre stała się elementem polskiej rzeczywistości gospodarczej. Od tego czasu jest ona wciąż obecna i, na przekór burzom dziejowym, wciąż pozostaje ważnym uczestnikiem obrotu tak gospodarczego, jak i prawnego. Znaczenia spółki akcyjnej w życiu gospodarczym przecenić się nie da, a uniwersalność jej rozwiązań i konstrukcji – te dały się poznać już w epoce protokapitalistycznej oraz odcisnęły niezatarte piętno na całym XIX w., który można nazwać wiekiem nie tylko pary i kolei, ale i spółki akcyjnej właśnie – nadal fascynuje swoją aktualnością, na przekór zmianom i gospodarczym, i cywilizacyjnym. Aktualnie zarejestrowanych jest w Polsce 9133 spółek akcyjnych, z czego 458 notowanych jest na rynkach prowadzonych przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie, co – zważywszy na rolę i przeznaczenie tego wehikułu gospodarczego – nie jest liczbą bez znaczenia dla całej struktury gospodarki.

Zmiany czekające konstrukcję spółki akcyjnej, które wejdą w życie 1.1.2021 r. na zawsze odmienią model funkcjonujący przez ostatnie 200 lat. Na grunt polski – jako jeden z pierwszych w Europie – został on przeszczepiony za sprawą Cesarza Francuzów, który nadając Księstwu Warszawskiemu konstytucję, jednocześnie zapoczątkował wprowadzanie rozwiązań społeczno-gospodarczych. Ich źródłem były rewolucyjne idee, podtrzymane i utrwalone – jako to określił *Winston Churchill* – przez geniusz *Napoleona*.

Niniejsza książka powstała, aby utrwalić refleksję – nader rzadko podnoszoną – o dwuwiekowej już obecności spółki akcyjnej w polskim życiu gospodarczym i w obrocie prawnym. Poczynając od Kodeksu handlowego Napoleona z 1807 r., poprzez niemiecki Powszechny kodeks handlowy z 1861 r. (obowiązujący od 1863 r. w Austrii, a w jej ramach także na ziemiach zaboru austriackiego) oraz Kodeks handlowy niemiecki z 1897 r., którego mocą objęto ziemie zaboru pruskiego, aż do regulacji rodzimych: Prawa akcyjnego z 1928 r., Kodeksu handlowego z 1934 r. oraz Kodeksu spółek handlowych z 2000 r. przepisy o spółce akcyjnej ewoluujące, podlegające ciągłym zmianom i udoskonaleniom, były i są dowodem żywotności idei, która legła u podstaw holenderskiej Kompani Wschodnioindyjskiej – pierwszej transnarodowej korporacji światowej – a którą w procesie twórczej adaptacji rozwija się po dzień dzisiejszy.

Autorami tekstów tworzących niniejszą monografię są wybitni przedstawiciele nauk prawnych, reprezentujący różne ich obszary: prawo rzymskie, nauki historyczno-prawne, prawo handlowe i gospodarcze, a poświęcający swoje teksty różnym ujęciom spółki akcyjnej, potraktowanej przez pryzmat: zagadnień ogólnych (prof. dr hab. *Tadeusz Władyka*, dr *Justyna Dąbrowska*), aspektów historycznych (prof. dr hab. *Marek Michalski*, prof. dr hab. *Dariusz Szpopier*, prof. UKSW dr hab. *Anna Tarwacka*, prof. AP dr hab. *Mikołaj Tarkowski*, prof. AP dr hab. *Przemysław Dąbrowski*, dr *Agnieszka Mikos-Sitek*, dr *Oskar Kanecki*, dr *Magdalena Wilczek-Karczewska*) oraz współczesnych problemów spółki akcyjnej (prof. dr hab. *Józef Frąckowiak*, prof. UŁ dr hab. *Aleksander Kappes*, dr *Tomasz Szczurowski*, dr *Małgorzata Frysztak*, dr *Ewa Skibińska*, dr *Mariusz Stanik*, dr *Aleksandra Gawrysiak-Zabłocka*, dr *Maciej Hulicki*, mgr *Sylwia Szutko*, mgr *Ida Józwiak*).

Prezentowane teksty stanowią autorskie ujęcia wybranych przez autorów zagadnień dotyczących spółki akcyjnej, a przygotowane zostały według spójnej i zarazem wspólnej im wszystkim koncepcji metodologicznej. Jedynie tekst prof. dr hab. *Dariusza Szpopera* poświęcony zagadnieniu nigdy dotąd w nauce prawa polskiego niepodejmowanemu, a mianowicie początków spółki akcyjnej w Rosji do roku 1835 r., i umieszczający ją na szerokim tle historycznym utrzymany został w konwencji eseju literackiego.

Prezentowane teksty poddane zostały wnikliwej recenzji prof. dr hab. *Andrzeja Kidyby*, za którego niezwykle cenne uwagi chciałbym w tym miejscu gorąco podziękować.

Warszawa, marzec 2020

prof. dr hab. *Marek Michalski*

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl